

99-Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет природокористування
Факультет будівництва та архітектури
Кафедра архітектури



**СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВИ ФОРМОУТВОРЕННЯ»**

для студентів спеціальності
022 ДИЗАЙН
РВО «Бакалавр»
ОПП «Дизайн середовища»

Галузь знань: **02 КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО**

Укладачі: к.т.н., доцент Савчак Н.С.
в.о. доцента Грицюк І.Й.

Львів 2024

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Навчальна дисципліна «Основи формоутворення» є обов'язковою компонентою готування за освітньо-професійною програмою «Дизайн середовища», спеціальністю 022 «Дизайн», галуззю знань «Культура і мистецтво», за кваліфікацією «Бакалавр дизайну», яка викладається в 3 семестрі (в обсязі 4 кредитів за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS). Підсумковий контроль – екзамен.

Курс «Основи формоутворення» належить до блоку спеціальних дисциплін і є важливим елементом професійного готування студентів. Ця дисципліна сприяє розвитку творчого потенціалу майбутніх фахівців у галузі дизайну.

ОБСЯГ КУРСУ: 4 кредитів (120 годин, з них 14 години лекцій, 42 години практичних занять та 64 години самостійної роботи).

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс «Основи формоутворення» є однією із засадничих фахових дисциплін у підготовці дизайнера. Метою дисципліни є формування теоретичних знань і практичних навичок з основних принципів формоутворення, засобів і методів проектування форм в дизайні, а також розвиток навичок розуміння пропорцій та роботи з базовими формами, розвиток просторового мислення і креативного підходу до створення об'єктів дизайну; опанування студентами поняттєвого апарату, головних законів та правил проектування форми об'єкта та простору, оволодіння естетичними аспектами композиційної гармонізації, образної виразності та функціонально-технологічними навичками дизайнера. Дисципліна розвиває у студента художньо-образне мислення та здатність свідомо змінювати простір.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Основи формоутворення» є:

ознайомлення студентів з базовими поняттями і термінами формоутворення, а також історичними та сучасними методами формоутворення;

вивчення принципів створення об'ємно-просторових композицій, балансу форм, пропорційності та гармонії в дизайні;

розвинення навичок роботи з різними матеріалами та техніками для реалізації формоутворювальних завдань;

формування вміння аналізувати і проектувати композиції з використанням базових геометричних форм та їх трансформацій;

застосування принципів формоутворення у професійній діяльності: дизайні, архітектурі тощо;

вміння черпати натхнення з природи та поєднувати органічні форми з функціональністю;

розвинення креативності та просторової уяви для створення інноваційних, функціональних і естетичних об'єктів;

вироблення навичок критичного оцінювання формотворчих рішень, їхньої відповідності функціональним та естетичним вимогам.

Результати навчання

Курс сприятиме формуванню загальних (ЗК) та спеціальних (СК) компетентностей і програмних результатів навчання (ПРН):

СК02. Здатність здійснювати формоутворення, макетування і моделювання об'єктів дизайну

СК 06. Здатність застосовувати у проєктно-художній діяльності спеціальні техніки та технології роботи у відповідних матеріалах (за спеціалізаціями).

ПРН 07. Аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти для розроблення художньо-проєктних вирішень.

ПРН 10. Визначати функціональну та естетичну специфіку формотворчих засобів дизайну в комунікативному просторі

ПРН 11. Розробляти композиційне вирішення об'єктів дизайну у відповідних техніках і матеріалах.

ПРН 12. Дотримуватися стандартів проєктування та технологій виготовлення об'єктів дизайну у професійній діяльності.

ПРН 18. Відображати морфологічні, стильові та кольоро-фактурні властивості об'єктів дизайну.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (ЗМІСТ)

№ з/п	Тема
	Модуль 1.
1.	Тема 1. Місце дисципліни в системі підготовки фахівця з напрямку «Дизайн». Зв'язок з іншими дисциплінами. Завдання дисципліни.
2.	Тема 2. Матеріали, інструменти та методи формотворення.
3.	Тема 3. Композиція об'ємних форм. Трансформація форм.
4.	Тема 4. Ознайомлення з принципами ритму, модульності та їх застосування у формоутворенні.
5.	Тема 5. Організація простору (середовища) лінією.

6	Тема 6. Організація просторового середовища площиною.
	Модуль 2.
7.	Тема 7. Абстрактне формоутворення.
8.	Тема 8. Принципи модульного дизайну.
9.	Тема 9. Взаємодія кольору та форми.
10.	Тема 10. Проектний підсумок (комплексна робота).

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Основними видами навчальних аудиторних занять, під час яких здобувачі вищої освіти отримують необхідні знання, є лекції, практичні заняття, консультації.

У процесі викладання лекційного матеріалу використовуються два види лекцій: лекції – бесіди і лекції-візуалізації. Лекція-бесіда забезпечує безпосередній контакт викладача з аудиторією і дає змогу привертати увагу здобувачів вищої освіти до найбільш важливих питань теми лекції, визначити у процесі діалогу особливості сприйняття навчального матеріалу здобувачами вищої освіти.

Лекція-візуалізація – візуальна форма подачі лекційного матеріалу з розгорнутим або коротким коментуванням візуальних матеріалів, що переглядають технічними засобами навчання або аудіо-відеотехніки.

Проводячи практичні заняття передбачено поєднувати такі форми та методи навчання, як робота у малих групах або дискусія.

Для виконання робіт студенти повинні мати такий набір інструментів і матеріалів: олівці, лінійки, папір, картон, клей, ножиці, ніж чи різак із висуненим лезом, дошка для різання паперу, фарби, маркери, синтепон, флезелін та інші синтетичні матеріали, залежно від ідеї проекту.

Завдання побудовані на різних аспектах роботи з формою, щоб розвивати аналітичне, креативне мислення та практичні навички.

Здобувачі вищої освіти на практичних заняттях працюють з друкованим (ілюстративним) інформативним матеріалом або з матеріалом мережі Інтернет, виконують усні та письмові завдання за темою самостійного вивчення дисципліни та виступають з інформуванням за темами практичних занять.

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Тема і короткий зміст заняття
1	Виконання в матеріалі об'ємних форм куба, циліндра, піраміди та закомпонування їх в замкненому просторі.

2	Розроблення ритмічної композиції, побудованої на повторенні та варіації модуля (базової форми).
3	Створення композиції з декількох об'ємних геометричних тіл, використовуючи прийоми симетрії та асиметрії.
4	Виконання завдання на трансформацію форми — зміна початкової геометричної форми шляхом деформації, обертання чи масштабування.
5	Організація простору лінією та площиною.
6	Розроблення абстрактної композиції з використанням нестандартних форм і матеріалів (демонстраційний макет).
7	Дослідження природніх форм та створення дизайн-об'єкта на основі принципів стилізації.
9	Створення модульної конструкції, що може масштабуватися чи повторюватися для створення об'ємного об'єкта.
10	Розроблення (дизайн) форми з урахуванням кольорових акцентів та контрастів, які підкреслюють об'єм і структуру.
12	Розроблення концепції дизайну об'єкта, що поєднує усі вивчені принципи формоутворення.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Самостійна робота з курсу "Основи формоутворення" для студентів-дизайнерів передбачає виконання низки завдань, спрямованих на поглиблення знань і розвиток творчого мислення.

№ з/п	Назва теми
1	Виконання креслення та моделювання простих геометричних форм (куб, сфера, піраміда, конус, циліндр).
2	Синтез о'ємів у замкненому просторі.
3	Пошук композиційних елементів для виконання завдання.
4	Опрацювання природної форми шляхом узагальнення.
5	Створення попередніх ескізів об'ємно-просторової композиції.
6	Моделювання форм з даного завдання.
7	Вивчення взаємодії кольору та геометрії для створення візуального ефекту.
8	Узагальнення знань, отриманих протягом курсу, та їх застосування у реальному проєкті.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ

1. Усне опитування (фронтальне, індивідуальне), детальний аналіз відповідей студентів.
2. Письмова аудиторна та позааудиторна перевірка – підготовка рефератів, презентацій, контрольні роботи (з конкретних питань тощо) або тести.
- 3.Форма: Ескізи, макет, презентація проєкту.

Види контролю: поточний контроль, проміжна та семестрова атестація, екзамен.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота за темами 3 семестр										Екзамен	Сума
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	50	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		

Відпрацювання пропущених занять студентами здійснюється згідно «Положення про порядок відпрацювання студентами Львівського національного університету природокористування пропущених лекційних, практичних, лабораторних та семінарських занять». Студент представляє конспект з пропущеної теми лекційного курсу та опрацьований практичний матеріал (захист роботи або контрольна чи тестові завдання)) з відповідної тематики. Самостійне вивчення навчальної дисципліни за вищевказаними темами передбачає також підготовку рефератів, доповідей, презентацій (максимальна кількість балів - 5 за одну тему, але не більше 10 балів за весь курс дисципліни).

Форма підсумкового контролю успішності навчання: екзамен.

КРИТЕРІЇ ПОТОЧНОГО ОЦІНЮВАННЯ

Поточне оцінювання здійснюється за кожним завданням в межах розділів. Оцінюючи роботи враховується відповідність поставленому завданню, якість формоутворення, творчий підхід та оригінальність, технічна якість виконання та дотримання термінів виконання. Оцінюються і завдання, виконувані в аудиторії, і завдання, виконувані під час самостійної роботи. Протягом вивчення дисципліни здійснюється самоконтроль. Загальні критерії оцінок:

“відмінно” – здобувач вищої освіти виявив всебічні, систематичні та глибокі знання навчального матеріалу дисципліни, передбаченого програмою; опрацював основну та додаткову літературу, рекомендовану програмою; проявив творчі здібності у розумінні, логічному, стислому та ясному

трактуванні навчального матеріалу; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності;

“добре” – здобувач вищої освіти виявив систематичні та глибокі знання вище середнього рівня навчального матеріалу дисципліни; продемонстрував уміння легко виконувати завдання, передбачені програмою; опрацював літературу, рекомендовану програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності;

“задовільно” – здобувач вищої освіти виявив знання навчального матеріалу дисципліни в обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; виконав завдання, передбачені програмою; ознайомився з основною літературою, що зазначена у програмі; припустив значну кількість помилок або недоліків у відповідях на запитання співбесіди, тестування, при виконанні завдань тощо, які може усунути самостійно;

“незадовільно” – здобувач вищої освіти не має знань зі значної частини навчального матеріалу; допускає принципові помилки при виконанні більшості передбачених програмою завдань.

Шкала оцінювання:

- **90-100 балів:** Відмінно – завдання виконано на високому рівні.
- **75-89 балів:** Добре – завдання має незначні недоліки.
- **60-74 балів:** Задовільно – є помилки, але завдання виконане частково правильно.
- **0-59 балів:** Незадовільно – завдання виконане некоректно або не виконане.

ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

«ОСНОВИ ФОРМОУТВОРЕННЯ» ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Що таке формоутворення і яке його значення в дизайні?
2. Як визначити, яка форма є найбільш ефективною для комунікації в дизайні?
3. Які принципи використовуються для створення гармонійних форм?
4. Як контекст впливає на вибір форми в дизайні?
5. Що таке геометричні і органічні форми, і як їх застосовувати в дизайні?
6. Як симетрія і асиметрія впливають на сприйняття форми?
7. Які фактори визначають функціональність форми в дизайні?
8. Як форма може передавати емоції та повідомлення?
9. Як впливає масштаб і пропорції на сприйняття форми?
10. Які типи контурів можуть бути використані для формоутворення і які їхні особливості?
11. Як використання текстур і матеріалів змінює сприйняття форми?
12. Що таке моноформність і як вона може бути застосована в дизайні?
13. Як комбінування простих форм дає можливість створювати складні композиції?

14. Як визначити, чи є форма функціональною та естетично привабливою одночасно?
15. Як контури і лінії можуть визначати характер форми?
16. Які принципи симетрії і асиметрії використовуються при формоутворенні?
17. Яким чином можна використовувати абстракцію у формоутворенні?
18. Як форма може взаємодіяти з іншими елементами дизайну (текст, кольори, зображення)?
19. Як візуальна ідентичність пов'язана з вибором форми?
20. Як стилізація форм може змінювати їх сприйняття в різних культурних контекстах?
21. Що таке органічні та механічні форми в дизайні і як їх можна комбінувати?
22. Як історичні стилі дизайну впливають на формоутворення в сучасному дизайні?
23. Як процес фрагментації форм допомагає у створенні нових дизайнерських ідей?
24. Що таке форма як інструмент візуальної комунікації і як це працює на практиці?
25. Як зміна кутів і перспективи змінює сприйняття форми?
26. Які існують методи створення експресивних форм в дизайні?
27. Як колір може впливати на сприйняття форми?
28. Як форма може створювати асоціації з природними або штучними об'єктами?
29. Як геометричні трансформації (зсув, обертання, масштабування) змінюють форму?
30. Як лінійні і безперервні форми можуть впливати на динаміку в дизайні?
31. Як використовувати метафори форми для посилення ідеї або концепції?
32. Які існують відмінності між традиційними і сучасними підходами до формоутворення в дизайні?

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна:

1. Артеменко, В. Г. Основи формоутворення в дизайні. – Київ: Арт-Преса, 2018. – 256 с.
2. Гутарев, А. П. Теорія та практика композиції: Навчальний посібник. – Харків: Видавництво НТУ «ХПІ», 2019. – 312 с.
3. Лапінський, С. А. Основи проектування та моделювання форм. – Львів: Світ, 2017. – 208 с.
4. Рубан, В. С. Формоутворення: Теоретичні та методичні основи. – Одеса: Фенікс, 2020. – 234 с.
5. Чепелик, В. В. Мистецтво формоутворення: теорія і практика. – Київ: Абрис, 2016. – 276 с.

Допоміжна:

6. Кандинський, В. Про духовне в мистецтві. – Київ: Основи, 2015. – 180 с.
7. Бахтіяр, О. В. Тектоніка та композиція: Посібник для дизайнерів. – Дніпро: Видавництво ДНУ, 2018. – 320 с.
8. Левшин, І. І. Основи дизайну та композиції. – Харків: Прапор, 2016. – 198 с.
9. Малевич, К. С. Супрематизм і нові форми в мистецтві. – Київ: Ніка-Центр, 2014. – 152 с.

Електронні ресурси:

11. Формоутворення та композиція в дизайні. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://design-form.com>
12. Основи архітектурного формоутворення. – Режим доступу: <https://arch-form.ua>

ПОЛІТИКА КУРСУ («ПРАВИЛА ГРИ») В АУДИТОРНИЙ ЧАС

Курс передбачає роботу в колективі. Студенти під час лекційних занять ведуть конспект з відповідної теми. Під час заняття або ж в кінці лектор ставить питання, веде діалог з аудиторією для кращого засвоєння теоретичного матеріалу. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Якщо здобувач вищої освіти відсутній з поважної причини, він/вона презентує виконані завдання під час самостійної підготовки та консультації викладача. Під час роботи над індивідуальними науково-дослідними завданнями та проектами не допустимо порушення академічної доброчесності.